

Arbetsmiljöarbetets förutsättningar och konsekvenser

Daniel Lundqvist, Cathrine Reineholm, Christian Ståhl

Bakgrund till projektet

- Ökad psykisk ohälsa
- Delvis ”nya” sjukskrivningsgrupper
- Komplex och föråldrat regelverk kring arbetsmiljö
- Arbetsmiljöverket gör om hela författningssamlingen

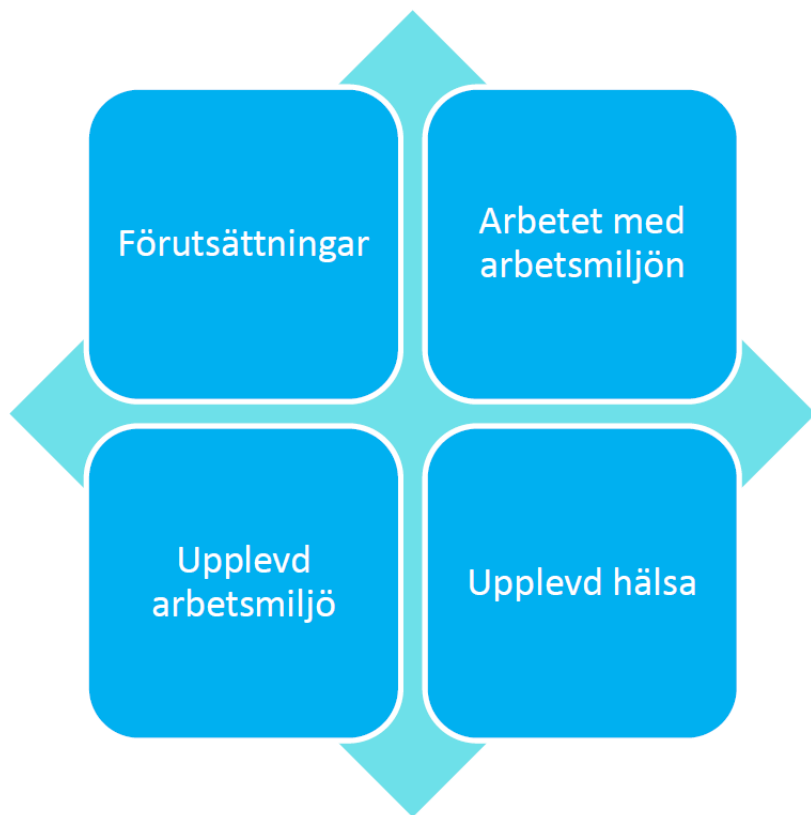
Syfte

att öka kunskapen om förutsättningar och konsekvenser av arbetsmiljö och arbetsmiljöarbete för organisation och anställda.

Projektet finansieras av Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd.

shutterstock.com • 1045282858

- 30 intervjuer
 - Chefer, HR och arbetsmiljöombud
- Longitudinell enkät
 - 11 organisationer
 - Medarbetare och chefer ($n=3200$)

Resultat

- **Chefers arbetsmiljöarbete under pandemin**
 - Reineholm, Ståhl & Lundqvist (2022). Bringing risk back in: Managers' prioritization of the Work Environment During the Pandemic, *International Journal of Workplace Health Management*, DOI; 10.1108/IJWHM-03-2022-0041
- **Ledarskapets betydelse för medarbetares välbefinnande: en jämförelse mellan ”på plats” och distans**
- **Utveckling av ett verktyg för att utvärdera och förbättra arbetet med arbetsmiljön**
- **Framtagning och beräkning av modell för förutsättningar för att arbeta med arbetsmiljön, arbetsmiljöarbeten, upplevd arbetsmiljö och upplevd hälsa.**

Modell – Arbetsmiljö

Förutsättningar

Arbetsmiljöarbeten

Upplevd arbetsmiljö

Upplevd hälsa

Skapandet av ett inventerings- och stödverktyg för att arbeta med arbetsmiljön.

Daniel Lundqvist, Cathrine Reineholm, Christian Ståhl,
Mattias Hellgren

Arbetsmiljöarbeten

- Arbetsplatsträffar
- Arbetsmiljöronder
- Friskvårdsaktiviteter
- Genomgångar
- Kultur/värdegrund
- Medarbetarsamtal
- Medarbetarundersökningar
- Företagshälsovård
- Arbetsmiljödokument
- Utbildning
- Incidentrapportering

Exempel fråga Arbetsmiljöarbeten

I vilken omfattning förekommer följande arbeten där du arbetar?							
	I mycket hög grad	I hög grad	Delvis	I låg grad	I mycket låg grad/inte alls	Vet ej	Ej relevant där jag arbetar
a) Arbetsplatsträffar (avsatta formella möten om bl.a. arbetsmiljö, t.ex. APT)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vad skulle du behöva för att förbättra möjligheterna att genomföra arbetsplatsträffar?							
Svar:							

Förutsättningar

- Tillräckliga förutsättningar
- Tid
- Mandat
- Tydlighet i uppdrag
- Stödsystem
- Rutiner
- Arbetsmiljöombud/-kommitté
- Ledningen engagerad
- Medarbetare engagerade
- Tillräcklig kompetens
- Utbildning
- Budget/ekonomi
- Anpassa lokaler

Exempel fråga Förutsättningar

I vilken omfattning stämmer följande in på arbetet med arbetsmiljöfrågor där du arbetar?							
	I mycket hög grad	I hög grad	Delvis	I låg grad	I mycket låg grad/inte alls	Vet ej	Ej relevant där jag arbetar
a) Jag har tillräckligt med tid att arbeta med arbetsmiljön	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vad skulle du behöva för att få mer tid till att arbeta med arbetsmiljöfrågor?							
Svar:							

Saknas något?

Arbetsmiljöarbeten

- Arbetsplatsträffar
- Arbetsmiljöronder
- Friskvårdsaktiviteter
- Genomgångar
- Kultur/värdegrund
- Medarbetarsamtal
- Medarbetarundersökningar
- Företagshälsovård
- Arbetsmiljödokument
- Utbildning
- Incidentrapportering

Förutsättningar

- Tillräckliga förutsättningar
- Tid
- Mandat
- Tydlighet i uppdrag
- Stödsystem
- Rutiner
- Arbetsmiljöombud/-kommitté
- Ledningen engagerad
- Medarbetare engagerade
- Tillräcklig kompetens
- Utbildning
- Budget/ekonomi
- Anpassa lokaler

Bikupa!

Saknas något?

Arbetsmiljöarbeten

- Arbetsplatsträffar
- Arbetsmiljöronder
- Friskvårdsaktiviteter
- Genomgångar
- Kultur/värdegrund
- Medarbetarsamtal
- Medarbetarundersökningar
- Företagshälsovård
- Arbetsmiljödokument
- Utbildning
- Incidentrapportering

Förutsättningar

- Tillräckliga förutsättningar
- Tid
- Mandat
- Tydlighet i uppdrag
- Stödsystem
- Rutiner
- Arbetsmiljöombud/-kommitté
- Ledningen engagerad
- Medarbetare engagerade
- Tillräcklig kompetens
- Utbildning
- Budget/ekonomi
- Anpassa lokaler

Ny forskningsansökan!

Att utveckla och pröva ett verktyg för att utvärdera och förbättra arbetet med arbetsmiljön.

Vill din organisation/arbetsplats vara med?

Ta kontakta med oss!

daniel.lundqvist@liu.se
cathrine.reineholm@liu.se
christian.stahl@liu.se

Chefers arbetsmiljöarbete under coronapandemin

Cathrine Reineholm, Christian Ståhl, Daniel Lundqvist

Bakgrund

- Covid-19 och Sveriges ”mjuka” strategi
 - Stort ansvar på medborgare och arbetsgivare
 - Restriktioner men inte lockdown
 - Många arbetade på arbetsplatsen med restriktioner
- Utmaning för chefer att hantera arbetsmiljön – både uppfylla kraven på SAM och tillfälliga restriktioner
 - Hur hanterar chefer nya risker?
 - Okänd mark för svenska arbetsgivare

Syfte

Att undersöka chefers erfarenheter av att arbeta med arbetsmiljön och att hantera risker under pandemin, samt hur chefer kan använda dessa erfarenheter i framtida riskhantering

Deltagande chefer ($N = 18$)

Helt öppna		Begränsad personalstyrka		Nedstängda
På plats	Distans	På plats	Distans	Permitterade
Förskola	Bemanning och rekrytering	Räddningstjänst	Statlig myndighet	Kultursektorn
Grundskola		Hotell och restaurang	Kommun	
Äldreomsorg				
Industri				
Affär				
$n = 9$	$n = 2$	$n = 2$	$n = 4$	$n = 1$

Riskcykelns tre lägen (Hardy et al, 2020)

Prospektivt läge:

- Hindra förutsägbara olyckor från att hända

Real-time-läge:

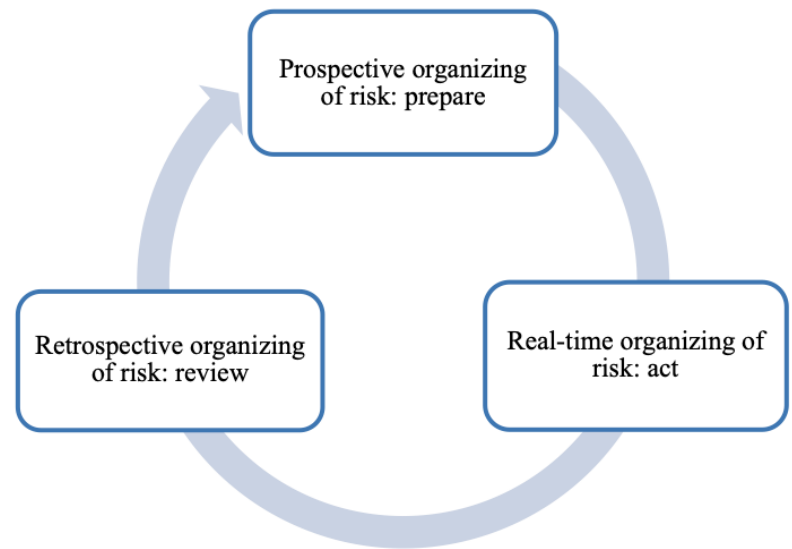
- Hantera risker medan de uppstår, särskilt oförutsägbara

Retrospektivt läge:

- Lära sig hantera framtida risker utifrån erfarenheter från oförutsedda risker

- ✓ Alla tre lägen har spänningar som behöver hanteras
- ✓ En riskcykel kan starta från vilket läge som helst
- ✓ Pandemin har accelererat hastigheten på riskcykeln

Figure 1: The Risk Cycle

Hardy et al. (2020). Organizing risk: organization and management theory for the risk society, *Academy of Management Annals*, Vol. 14(2), pp. 1032-1065.

Resultat

- Från SAM till real-time-hantering
 - Smittorisker, arbetsbörda, implementering av säkerhetsföreskrifter etc.
- Vanligtvis ...
 - Sällan problematiskt att följa regler och riktlinjer
- Under pandemin ...
 - Anpassa arbetsuppgifter, arbetsplatser, stort mått av improvisation för att hålla verksamheten operativ så säkert som möjligt
 - Mer att göra, mer komplexitet

Fysiska riskyrken

- Tillverkningsindustri, brandkår och räddningstjänst
 - Riskhantering redan hög prioriterat
 - Bra arbetsmiljö, högt säkerhetstänk
- Covid-19 fysisk distans
- Räddningstjänsten
 - Fokus på larm/utryckningar
 - Begränsade offentliga uppdrag (utbildning, inspektioner, tillsyn etc.)

Riskhantering i kontaktyrken

- Skolor, vård och omsorg
 - Säkra en god och säker arbetsmiljö för anställda och brukare/klienter/barn
 - Perioder med hög smitta och sjukfrånvaro
 - Äldreomsorg: brist på utrustning, material
- Affärer
 - I början: trängsel, låg kunskapsnivå, många rykten
 - Senare: skyddsåtgärder – visir, fysisk distans, markeringar i butiken, begränsningar av antal kunder etc.

Distansarbetets utmaningar

- Arbeta hemma så långt det är möjligt (FHM)
 - Tvingande för offentligt anställda
 - Rekommendation för privata företag = “riktlinjer”
- Före pandemin
 - Fokus på organisatorisk och social arbetsmiljö
- Under pandemin
 - Re-prioritering av fysisk arbetsmiljö
 - Ergonomironder i hemmet – hot mot integritet

Permitteringar och nedstängningar

- Kultursektorn – nedstängning
 - Anställda uppsagda eller permitterade
 - *"Vi har ett näringsförbud"*
- Hotell och restaurang
 - Många restriktioner
 - Perioder av permitteringar
 - Hitta nya verksamhetsgrenar (mat för avhämtning, hotellrum som kontor)

Från kris till prospektiv riskhantering

- Betydelsen av koherent enhetlig information från ledningen
- Förbättrade rutiner kring säkerhet och risktänkande
- Uppdaterade och tillgängliga arbetsmiljödokument och rutiner
- Digital kompetens (för- och nackdelar)
- Hur krishantering fungerade (eller inte) i praktiken

Slutsatser

- Flera brister i arbetsmiljö och riskhantering kunde identifieras genom pandemin
- Organisationer med dagliga rutiner för säkerhetsfrågor påverkades mindre och kunde anpassa sin riskhantering till de nya kraven
- Organisationer som prioriterade social och organisatorisk arbetsmiljö behövde
 - omprioritera den fysiska arbetsmiljön
 - föra in riskhantering i sina dagliga rutiner

Tack!

För information och publikationer:
<https://liu.se/forskning/arbetsmiljoarbetets-forutsattningar-och-konsekvenser>